

Täysistunto

Keskiviikko 4.3.2020 klo 14.01—18.04

4. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvonnasta 2019

Kertomus K 4/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Keskustelu

15.30 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Nostan esiin saman asian kuin viime keväänä, kun käsiteltiin edellisen vuoden kertomusta puoluerahoituksen valvonnasta. Tässä nostetaan nämä avustusehdot ja puoluelaki ja miten ne pitäisi kytkeä entisestään entistä tiiviimmin toisiinsa — esimerkiksi juuri se, miten avustuksia siirretään osakeyhtiöille ja mikä merkitys niillä on sitten vastaavasti yritystukien ja arvonnisäverotuksen näkökulmasta.

Täällä todetaan myöskin, että tulkinnanvaraisissa tilanteissa on suositeltavaa, että avustuksiin osakeyhtiöille ja säätiöille ei käytettäisi valtionavustusta vaan puolueen muuta rahoitusta. Meillä siis on tilanteita, että puolueet toimivat eri tavalla, ja siellä saattaa silloin jäädä myöskin peittoon se, mistä raha on tullut ja mihin se on käytetty. Eli osa puolueista käyttää osakeyhtiöitä, järjestää puolueiden seminaareja tai muita tilaisuuksia, toisilla tätä pyritetään täysin puolueiden kautta. Myöskin tässä vielä todetaan se, että tarkastusviraston näkemyksen mukaan valtionavustuspäätöksen terminologiaa tulee selkiyttää, jotta avustuksen käyttäminen ja osoittaminen edelleen ymmärretään yksiselitteisesti ja jotta valtionavustustilitykset olisivat vertailukelpoisia. Eli meillä on siellä käytännössä ja ilmoitusvelvollisuudessa parannettavaa.

Minä itse uskon, että kyse on siitä, että ei välttämättä aina edes tiedetä ja ehkä nähdä sitä, minkälainen sen ilmoituksen pitäisi olla, eli siinä pitää parantaa, koska kyllähän ennen kaikkea tällä avoimuudella parannetaan ihmisten luottamusta osaltaan demokratiaan ja päätöksentekoon. Suomessahan puoluetuki ja tämä koko järjestelmä on siltä osin avoin ja edistysellinen verrattuna moneen muuhun valtioon, että meillä tiedetään pääsääntöisesti, mistä rahat tulevat ja kuinka ne käytetään. Silloin myöskin tämä demokratianäkökulma korostuu, kun voidaan jäljittää, mistä nämä rahat ovat tulleet ja mihin ne on käytetty.

Harppauksia tässä lainsäädännössä on otettu, mutta paljon on myöskin edelleenkin tehtävää. Nyt tuli hyvä uutinen muutama viikko sitten oikeusministeriöstä, että on nimitetty parlamentaarinen työryhmä, jonka tarkoituksena on selvittää vaalilain, puoluelain ja vaalirahoituslain sekä tarvittaessa muuta poliittista toimintaa koskevan lainsäädännön kehittä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 17/2020 vp

mistarpeet ja sitä kautta tehdä tarpeelliset muutosehdotukset. Toivottavasti sieltä löytyy nyt sellaisia ratkaisuja näihinkin kysymyksiin, joita tässä kertomuksessa nostetaan esiin.

Haluan vielä tähän loppuun, arvoisa puhemies, korostaa myöskin niin puoluelakia kuin puolerahoitusta suhteessa vaalirahoituslakiin ja niiden yhteyksiä. Tulen tänään jättämään lakialoitteen siitä, että ehdokkaan vaalirahoituksesta annettua lakia muutettaisiin sillä tavalla, että ulkomaista tukea vaalikampanjaan ei enää voisi ottaa vastaan yksityishenkilöltä. Tämähän on noussut esiin myös tässä talossa, ja itse koen, että vaalirahoituksen läpinäkyvyys on keskeinen elementti mahdollisuudessa arvioida kansanedustajien riippumattomuutta, ja ennen kaikkea tämä riippumattomuus näinä aikoina korostuu suhteessa ulkovaltoihin. Esimerkiksi Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on nostanut esille ulkomailta tapahtuvaa toisten maiden vaaleihin vaikuttamista. Ulkomaisista lähteistä saatu rahoitus vaaleissa on läpinäkyvyyden toteutumisen kannalta vakava kysymys ja ulkomaisen, yksityishenkilöiltä saadun rahoituksen alkuperän selvittäminen on vaikeaa. Eli toivon, että myöskin tämä lakialoite saa asiallisen käsittelyn ja oikeusministeriön työryhmä myös ottaa kantaa siihen, voitaisiinko lakia tältä osin muuttaa.

15.34 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Edellinen puhuja, edustaja Ovaska, on varmaan asian päällä vähän samoista lähtökohdista kuin minäkin, meillä on yhteistä historiaa tuolta puolue toiminnan parista.

Ensinnäkin on hyvä huomata, että valtion rahoittaman toiminnan avoimuus on ihan oleellinen kokonaisuus puolerahoituksessa, ja siinä mielessä tämän kertomuksen käsitteleminen täällä on erittäin tärkeää. Viime aikoina on kuitenkin käyty keskustelua siitä, että puolue toiminta ylipäänsä on alkanut painottumaan enempi kohti mediatoimistoja, tulemaan siitä poliittisesta roolista ulos, mutta kyllä se kohta painottuu vielä enempi taloushallinnon osaamiseen. Tässä kertomuksessa nostetaan esiin muun muassa ajantasailmoitukset ja niiden jättöajankohdat, tai niitten jättöajankohtien puutteet. En tahdo uskoa, että yhdelläkään puolueella kysymys olisi pahantahtoisuudesta tai siitä, että ei ole halua niitä ilmoitella, vaan ei ole kerta kaikkiaan resursseja hoitaa asiaa. Eli suuri huoli on myöskin näitten pienpuolueiden osalta, joilla niitä resursseja on vielä vähemmän kuin meillä eduskuntapuolueilla.

Myöskin nämä sopimukset puolueiden ja niiden kautta valtion tukea saavien osalta ovat kyllä sellainen asia, johonka tulisi kiinnittää huomiota. On omituinen tilanne, että puolueet, piirijärjestöt ja yhdistykset, jotka ovat kuitenkin stabiileja toimijoita vuodesta toiseen, tekevät vuosittain erilliset sopimukset. Piiri- ja paikallisyhdistykset toimivat hyvin pitkälle kuitenkin harrastepohjalta, ja siellä vaihtuu henkilöitä vuosittain ja muuta. Olisi hyvä miettiä sitä, voisiko puolue kattaa kokonaisuudessaan puoluepiirit ja -yhdistykset ja olla selkeästi sen valtioneuvoston saajan roolissa. Julkiset ilmoitukset tietenkin tulee tehdä niin kuin aina ennenkin.

Mutta tulisi vakavasti pohtia myös sitä, minkälaisia muutoksia puoluelakiin tarvitaan, juurikin sitä, mitä edustaja Ovaskakin nosti esille näistä avustuspäätöksissä olevista ristiriidoista, niitten ehdoissa olevista ristiriidoista verrattuna puoluelakiin. Tällaiset tulkinanvaraisuudet eivät vahvista sitä läpinäkyvyyttä, mitä tässä nyt haetaan: on tulkinnanvaraista se, voidaanko puoluelain mukaan antaa tukea yhdistyksille tai avustuspäätöksen mukaisesti säätiöille ja muille yhdistyksille. Eli tässä on kyllä ihan oikeasti nyt vihdoin ja viimein tehtävä asioille jotain. Ylipäänsä tällainen avoimuus on hieno asia — sanoo henkilö,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 17/2020 vp

joka on toiminut puoluesihteerinä puolueessa, jonka tilinpäätöksessä lukee ”hevosen kulu”. [Naurua] — Kiitos.

15.37 **Joonas Könttä kesk:** Arvoisa herra puheenjohtaja! Täytyy kiittää edellisiä kollegoita, jotka pitivät loistavat puheenvuorot ja herättivät myös mielenkiinnon noihin hevosen kuluihin — niihin pitää ehdottomasti perehtyä.

Puoluetuki kokonaisuudessaan on tietysti osa tätä meidän kansanvaltaa ja demokratiaa, ja siinä mielessä edustaja Ovaskan punnittu puheenvuoro, jossa erityisesti avoimuuteen laitettiin huomiota, oli tervetullut. Kansanvalta on niin vahva kuin millaisena me sitä täällä pystymme ylläpitämään, ja toisaalta niin avoin kuin millaisena kansanvallan toteuttajat sitä pitävät. Ja minusta se avoimuus on tässä kaiken a ja o.

Tämä työryhmä, joka pohtii nyt vaalilain, puoluelain ja vaalirahoituksen kokonaisuutta, on tärkeä, koska nämä nivoutuvat yhteen hyvin vahvasti, ja yhdyn kyllä edustaja Ovaskan näkemykseen, että meillä tulisi olla resilienssiä myös ulkopuoliseen vaikuttamiseen, vieraan valtion vaikuttamiseen tai vaikkapa monikansallisen yhtiön vaikuttamiseen. Ja tämän vaalivaikuttamisen, jonka osana eittämättä myös vaalirahoitus on, tulee olla nykyistä paremmin valvottua, nykyistä avoimempaa, ja meillä tulisi olla mahdollisuus seurata, mistä rahavirrat tulevat paitsi puolueelle myös kansanedustajille ja paikallispoliitikoille.

Nimenomaan kysymys on lopulta siitä, kuinka kansanvaltaa toteutetaan, kuinka sitä valvotaan, ja olen kyllä tyytyväinen, että täällä todelliset asiantuntijat äsken pitivät loistavat, punnitut puheenvuorot. Ja täytyy sanoa, että tuo edustaja Ovaskan lakialoite on kyllä niin loistava, että sen taidan tässä vielä allekirjoittaa.

15.39 **Jouni Ovaska kesk:** Kiitos, edustaja Könttä, tuesta. Samalla esitän tukeni edustaja Slunga-Poutsalon erittäin painokkaalle korostukselle tästä sopimusrumbasta, juuri että mitä tehdään puolue suhteessa piirit suhteessa muut. Onhan se sinänsä järjetöntä, että jatkuvasti sitten ikään kuin haitataan sitä perustoimintaa. Eli lähtökohtana pitää olla avoimuus, mutta näen myös, että sen jälkeen myös vaivattomuus ja helppous, että pystytään vaihtamaan näitä tietoja, myöskin tarkastusvirasto saa tiedot, pystytään tekemään sähköisiä ilmoituksia ja myöskin seuraamaan niitä. Ja se, mikä on nyt vaalienkin jälkeen noussut esiin: millä tavalla saataisiin vielä parannettua sitä, että kun meillä on tarkastusvirasto, siten meillä on verottaja ja paljon muita, niin millä nämä tiedot, kun erilaisia arpajaisia ja muita esimerkiksi vaalien yhteydessä järjestetään, saataisiin helposti samoista paikoista ja samalla myöskin tiedotettua eteenpäin — koska on paljon eri viranomaisia, jotka näitä tarkastelevat — että ne ovat avoimia, mutta sitten, on se sitten ehdokas tai puolue, on aikamoisessa solmussa näitten erilaisten selvitysten kanssa. Sitä kokonaisuutta pitää myös ehkä selkeyttää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.